

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **H. K.** bývajúceho v Z., zastúpeného JUDr. Ing. M. P., advokátom so sídlom vo V., proti žalovanej **T.** so sídlom vo T., IČO X. za účasti vedľajšej účastníčky Sociálnej poisťovne, a.s., Bratislava, pobočka Vranov nad Topľou, o náhradu škody na zdraví, vedenej na Okresnom súde Vranov nad Topľou pod sp. zn. 3 C 137/2006, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 15. apríla 2010 sp. zn. 11 Co 73/2009, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky

I. O d m i e t a dovolanie žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 15. apríla 2010 sp. zn. 11 Co 73/2009 vo výroku, ktorým bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Vranov nad Topľou zo 17. apríla 2009 pod č.k. 3 C 137/2006 – 218 vo výroku o zamietnutí žaloby vo zvyšku.

II. Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Prešove z 15. apríla 2010 sp. zn. 11 Co 73/2009 vo výroku, ktorým bol zmenený rozsudok Okresného súdu Vranov nad Topľou zo 17. apríla 2009 pod č.k. 3 C 137/2006 – 218 tak, že :

1. žalobu o primerané zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 5 476 500 Sk zamietol a
2. žalovanému nepriznal náhradu trov prvostupňového konania.

III. Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Prešove z 15. apríla 2010 sp. zn. 11 Co 73/2009 vo výroku o náhrade trov odvolacieho konania.

IV. Vec v rozsahu zrušenia **v r a c i a** Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Vranov nad Topľou rozsudkom z 20. mája 2008 č.k. 3 C 137/2006- 162 v spojení s doplnčacím rozsudkom zo 17. apríla 2009 č.k. 3 C 137/2006-212 žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia 5 476 500 Sk do pätnástich dní od právoplatnosti rozsudku; konanie v časti 4 481,18 € zastavil; v prevyšujúcej časti žalobu zamietol a žalovanej uložil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy konania 325 247,50 Sk do pätnástich dní od právoplatnosti rozsudku.

Pri svojom rozhodovaní vychádzal z ustanovenia § 195 ods. 1 Zákonníka práce a § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. V dôvodoch rozhodnutia uviedol, že žalobca ako vedúci údržby (zamestnaný u žalovaného) dňa 14. novembra 2003 utrpel pracovný úraz počas kontroly strechy, ktorý podľa názoru súdu vylučuje z jeho strany akékoľvek spoluzavinenie na úraze (bolo vecou náhody, že sa pod ním strecha preborila). Vedľajšia účastníčka na strane žalovanej na základe rozhodnutia žalobcovi vyplatila za sťaženie spoločenského uplatnenia sumu 126.000 Sk, t.j. za 2100 bodov z titulu sťaženia spoločenského uplatnenia bez toho, aby mu sumu krátila. Žalobca si uplatňoval aj nárok na primerané zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia v sume 11 079 000 Sk, čo predstavovalo zvýšenie základného bodového ohodnotenia (2 100 bodov) 90- násobne. Podľa záverov znaleckých posudkov (v konaní ustanovených znalcov) má žalobca v pomerne mladom veku výpadky pamäte, poškodenú a ochrnutú ľavú stranu tela, trpí ťažkými depresiami a zníženou koncentráciou pozornosti s predpokladom postupného zhoršovania kvality života. Súd preto priznal žalobcovi náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia zvýšenú na 45- násobok pri znaleckom obodovaní 2075 bodoch, t.j. sumu 5 602 500 Sk od ktorej odpočítal sumu plnenú vedľajším účastníkom na strane žalovanej (126 000 Sk), teda celkovo 5 476 500 Sk; konanie z dôvodu čiastočného späťvzatia žaloby 4 481 € podľa § 96 ods. 1,3 O.s.p. v uvedenej časti zastavil, v zostávajúcej časti žalobu zamietol. O trovách konania rozhodol súd podľa § 142 ods. 3 O.s.p.

Na odvolanie žalobcu (proti výroku, ktorým bola žaloba v časti zamietnutá) a žalovanej i vedľajšej účastníčky na strane žalovanej (proti výroku, ktorým bolo žalobe vyhovené a o trovách konania) Krajský súd v Prešove rozsudkom z 15. apríla 2010 sp. zn. 11 Co 73/2009 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej vyhovujúcej časti zmenil tak, že žalobu na primerané zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia

5 476 500 Sk zamietol a v zamietajúcej časti rozsudok sudu prvého stupňa potvrdil; náhradu trov prvostupňového i odvolacieho konania žalovanému a vedľajšiemu účastníkovi nepriznal. Dospel k záveru, že v tomto konaní nie je možné priznať primerané zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia žalobcovi, pokiaľ ešte nebolo právoplatne rozhodnuté o priznaní sťaženia spoločenského uplatnenia Sociálnou poisťovňou podľa § 99 zákona o sociálnom poistení. Vychádzal pritom z rozhodnutia vedľajšieho účastníka z 10. mája 2005 č. 300-193/2005, ktorým bola žalobcovi priznaná náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia v dôsledku pracovného úrazu v sume 126 000 Sk. Z výpovede žalovanej a vedľajšieho účastníka zistil, že toto rozhodnutie nenadobudlo právoplatnosť, keď nebolo doručené žalovanej ako účastníčke konania vo veci sociálneho poistenia (§ 2 písm. c/ v IV. Hlave, 3. časť, § 178 ods. 1 písm. b) zákona o sociálnom poistení). Účastníctvo upravuje ustanovenie §173 zákona o sociálnom poistení, podľa ktorého účastníkom je právnická alebo fyzická osoba, o ktorej právach alebo povinnostiach sa má konať alebo povinnosti ustanovené týmto zákonom môžu byť rozhodnutím priamo dotknuté alebo ktorá tvrdí, že môže byť rozhodnutím vo svojich právach právom chránených záujmov alebo v povinnostiach priamo dotknutá až do času, kým sa preukáže opak. Dodal, že pokiaľ by uvedené rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť, súd by už v tomto konaní (o zvýšení sťaženia spoločenského uplatnenia) nemohol riešiť inak otázku spoluzavinenia, nakoľko náhrada za sťaženie spoločenského uplatnenia bola poškodenému priznaná v plnej výške. O trovách konania (prvostupňového i odvolacieho) rozhodol podľa § 150 O.s.p.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie. Navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) – nesúhlasil s názorom, že rozhodnutie Sociálnej poisťovne z 10. mája 2005 č. 300-193-193/2005 nie je právoplatné. Žalovaná nie je účastníčkou konania o dávke úrazového poistenia (vychádzajúc z § 173 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení), pretože tým je len poškodený zamestnanec o ktorého právach a povinnostiach sa rozhoduje; práva a povinnosti zamestnávateľa nie sú týmto konaním a rozhodnutím dotknuté. Vedľajšia účastníčka ani žalovaná počas celého konania nespochybnili nesprávnosť a právoplatnosť rozhodnutia Sociálnej poisťovne, čím konkludentne prejavili svoj názor, že konanie vo veciach sociálneho poistenia nemalo žiadne právne ani iné vady, ktoré by spôsobili jeho neplatnosť. Podľa názoru dovolateľa odvolací súd v tomto konaní nebol oprávnený preskúmať, či rozhodnutie Sociálnej poisťovne z 10. mája 2005 č. 300-193-193/2005, je

právoplatné; prípadnej neplatnosti rozhodnutia sa mohol žalovaný domáhať žalobou v konaní podľa piatej časti O.s.p. v správnom súdnictve.

Žalovaná sa k podanému dovolaniu nevyjadrila. Vedľajšia účastníčka na žalovanej strane rozhodnutie v tejto veci ponechala na úvahe súdu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Bez ohľadu na to, či odvolací súd rozhodol rozsudkom alebo uznesením, § 237 O.s.p. pripúšťa dovolanie proti jeho rozhodnutiu vtedy, ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd, vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide o nedostatky v právomoci súdu, v spôsobilosti byť účastníkom konania, v riadnom zastúpení procesne nespôsobilého účastníka, zákonom predpísaného spôsobu začatia konania, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne obsadeným súdom). Pokiaľ odvolací súd rozhodol rozsudkom, je dovolanie proti nemu prípustné, ak je napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.) alebo potvrdzujúci rozsudok, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vo výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

Na vady konania vymenované v § 237 O.s.p. je dovolací súd povinný prihliadnúť ex officio, teda vždy, či už ich existenciu účastník namieta alebo nie (§ 242 ods. 1, veta druhá O.s.p.). Dovolací súd sa preto najskôr zaoberal skúmaním podmienok prípustnosti podaného dovolania podľa § 238 O.s.p. a zároveň zisťoval, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd podľa § 237 O.s.p., ktoré zakladajú tzv. zmätočnosť konania.

Dovolanie žalobcu smeruje proti všetkým výrokom rozsudku odvolacieho súdu, pretože dovolateľ sa domáha jeho zrušenia v celom rozsahu.

Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné, ak smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. Prípustnosť dovolania proti takémuto zmeňujúcemu rozsudku je založená na rozdielnosti rozsudku odvolacieho súdu a rozsudku súdu prvého stupňa. O rozdielne rozsudky ide vtedy, ak okolnosti významné pre rozhodnutie veci posúdili oba sudy rozdielne, v dôsledku čoho odlišne určili alebo deklarovali práva a povinnosti účastníkov. Odlišnosťou sa pritom nemá na mysli rozdielne právne posúdenie veci, pokiaľ nemalo vplyv na obsah práv a povinností účastníkov, ale záver súdu odlišne konštitujúci alebo deklarujúci práva a povinnosti v právnom vzťahu účastníkov. Pre posúdenie, či ide o zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, nie je významné formálne hľadisko (ako odvolací súd formálne rozhodol alebo ako formálne svoj výrok označil), ale obsahové hľadisko (vzájomný vzťah rozsudku odvolacieho súdu a rozsudku súdu prvého stupňa v tom zmysle, či práva a povinnosti účastníkov v danom právnom vzťahu posúdili odlišne). Významné nie je ani to, či výroky rozsudkov súdov oboch stupňov sú alebo nie sú odlišne naformulované – aj v tomto zmysle je rozhodujúce obsahové hľadisko. Pokiaľ odvolací súd posúdil práva a povinnosti účastníkov daného právneho vzťahu rovnako (zhodne), nejde o zmeňujúci rozsudok, ale o potvrdzujúci rozsudok.

Rozsudkom súdu prvého stupňa bolo žalobe v časti vyhovené a v zostávajúcej časti došlo k jej zamietnutiu. Odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvého stupňa vo vyhovujúcej časti tak, že žalobu zamietol; vo zvyšnej zamietajúcej časti potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa. Pre časť dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu – ktorým došlo k potvrdeniu zamietajúcej časti výroku rozsudku súdu prvého stupňa – nie sú splnené podmienky prípustnosti dovolania podľa § 238 ods.1 až 3 O.s.p., lebo dovolanie nesmeruje proti zmeňujúcemu rozsudku, odvolací súd sa neodchýlil od právneho názoru odvolacieho súdu (ktorý v tejto veci doposiaľ nerozhodoval, a preto ani nevyslovil právny názor) a dovolanie síce smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého však odvolací súd nevyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu a nejedná sa o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa o neplatnosti zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a ods. 4. Vzhľadom na to by pre uvedenú časť rozhodnutia odvolacieho súdu prípustnosť dovolania žalovaného prichádzala do

úvahy len, ak by v konaní došlo k niektorej z procesných väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. Žalobca procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až g/ Os.p. netvrdil a existencia týchto väd nevyšla v dovolacom konaní najavo; prípustnosť dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva. Na základe uvedeného Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalobcu v tejto procesne neprípustnej časti bez ďalšieho odmietol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. ako dovolanie smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je prípustné. Vzhľadom na odmietnutie dovolania z procesných dôvodov sa dovolací súd nezaoberal vecnou správnosťou skutkových a právnych záverov, na ktorých odvolací súd založil svoje potvrdzujúce rozhodnutie.

Naproti tomu dovolanie žalobcu smerujúce proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žaloba na primerané zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia 5 476 500 Sk bola zamietnutá, je prípustné podľa § 238 ods. 1 O.s.p.

Dovolací súd je podľa zákona (§ 242 ods. 1 O.s.p.) viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi a obligatórne sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p., a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale aj podľa ich obsahu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (tiež dovolací súd) je oprávnený rozhodnutie odvolacieho súdu preskúmať len v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom je viazaný uplatneným dovolacím dôvodom, vrátane toho, ako ho dovolateľ obsahovo vymedzil (§ 242 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm. a/ až d/ O.s.p. Ak nejde o vady uvedené v § 237 O.s.p., neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, iba že by tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Dovolateľ v dovolaní uplatnil dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. tvrdiac, že napadnutý zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

I. Vzhľadom na vyššie uvedenú zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, nedostatku spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, nedostatku riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať, alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným). Výskyt uvedenej vady dovolací súd v konaní nezistil a ani dovolateľ takúto vadu nenamietal.

II. Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak na ňu dovolanie nepoukazuje, je procesná vada, ktorá (na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p.) nezakladá zmatečnosť rozhodnutia. Jej základom je porušenie iných procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Existencia uvedenej vady z obsahu spisu nevyšla najavo a jej existencia nebola dovolateľom ani namietaná.

O vadu konania, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, sa pri zisťovaní skutkového stavu veci jedná napríklad vtedy, ak v rozpore s § 120 O.s.p. neboli vôbec zisťované okolnosti rozhodné pre správne posúdenie veci, i keď tieto boli tvrdené a k ich preukázaniu boli navrhované dôkazy, alebo hoci rozhodné okolnosti pre posúdenie veci tvrdené neboli, avšak mali byť zisťované ako skutkový podklad pre posúdenie skutočností, ktoré je súd povinný zisťovať z úradnej povinnosti (§ 120 ods. 1 O.s.p.).

III. Z obsahu dovolania vyplýva, že dovolateľ namieta nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) pokiaľ tento nepovažoval rozhodnutie Sociálnej poisťovne z 10. mája 2005 č. 300-193-193/2005 za právoplatné vychádzajúc z toho, že žalovaná nie je účastníčkou konania o dávke úrazového poistenia (§ 173 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení), čoho dôsledkom bolo zamietnutie žaloby o zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia, pretože doposiaľ nebolo právoplatne rozhodnuté o priznaní sťaženia spoločenského uplatnenia.

Nesprávnym právnym posúdením veci je v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O mylnú aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd použil iný právny predpis ako mal správne použiť, alebo aplikoval správny predpis, ale ho nesprávne vyložil. Vzhľadom na viazanosť dovolacieho súdu uplatneným dovolacím dôvodom, predmetom dovolacieho prieskumu bolo posúdenie správnosti právneho záveru o nenaplnení podmienky pre priznanie zvýšenia odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia, v dôsledku toho, že o základe tohto nároku nebolo právoplatne rozhodnuté.

Z ustanovenia § 11 ods. 1 zák. č. 437/2004 Z.z., ktorý nadobudol účinnosť dňa 1. augusta 2004 vyplýva, že na bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia v dôsledku úrazu a iného poškodenia na zdraví, ktoré bolo spôsobené pred nadobudnutím účinnosti tohto zákona, a ak ide o chorobu z povolania z takej choroby, ktorá bola zistená pred týmto dňom, sa vzťahujú doterajšie predpisy. Takýmto predpisom je aj vyhláška č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia v znení vyhl. č. 84/1967 Zb., vyhl. č. 78/1981 Zb., vyhl. č. 47/1995 Z.z. a vyhl. č. 19/1999 Z.z. (ďalej len vyhl. č. 32/1965 Zb. v znení neskorších predpisov).

Podľa § 4 ods. 1 vyhl. č. 32/1965 Zb. v znení neskorších predpisov (vzťahujúceho sa na prejednávanú vec), sťaženie spoločenského uplatnenia sa odškodňuje, ak poškodenie na zdraví má preukázateľne nepriaznivé dôsledky pre životné úkony poškodeného, pre uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo pre plnenie jeho spoločenských úloh (ďalej len následky). Odškodnenie za sťaženie spoločenského uplatnenia musí byť primerané povahe následkov a ich predpokladanému vývoju, a to v rozsahu, v akom sú obmedzené možnosti poškodeného uplatniť sa v živote a spoločnosti. Pri odškodňovaní sťaženia spoločenského uplatnenia sa vychádza zo základného počtu bodov, ktorým bolo toto sťaženie ohodnotené v lekárskom posudku (§ 6 ods. 1 vyhlášky). Suma zodpovedajúca základnému počtu bodov zistenému lekárom sa primerane zvýši až na dvojnásobok podľa predpokladov, ktoré poškodený vo veku, v ktorom bol poškodený na zdraví, mal pre uplatnenie v živote a v spoločnosti a ktoré sú v dôsledku poškodenia obmedzené alebo stratené. Týmito predpokladmi sa rozumie najmä možnosť uplatniť sa v rodinnom, politickom, kultúrnom a športovom živote a možnosť voľby povolania a ďalšieho

sebavzdelávania, pritom sa prihliada na to, či ide o muža alebo ženu a pri odstrániteľnosti trvalých následkov aj na upozornenie lekára podľa § 10 (§ 6 ods. 2 vyhlášky).

Podľa ustanovenia § 7 ods. 1 vyhl. č. 32/1965 Zb. v znení neskorších predpisov, výška odškodnenia za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia sa určuje sumou 60 Sk za jeden bod. Celková výška odškodnenia za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia z jedného poškodenia na zdraví nesmie presiahnuť sumu 240 000 Sk, z toho odškodnenie za bolesť nesmie presiahnuť sumu 72 000 Sk (§ 7 ods. 2 vyhlášky). Z ustanovenia § 7 ods. 3 vyhlášky vyplýva, že v prípadoch hodných osobitého zreteľa môže súd odškodnenie za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia primerane zvýšiť, a to i nad sumu ustanovenú v odsekoch 1 a 2.

Sťaženie spoločenského uplatnenia sa odškodňuje vtedy, ak má škoda, resp. ujma na zdraví preukázateľne trvalé a výraznejšie nepriaznivé dôsledky na životné úkony poškodeného, na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo na plnenie jeho spoločenských úloh. Podľa ustálenej súdnej praxe je ním preto potrebné rozumieť jednak vylúčenie či obmedzenie účasti poškodeného na plnom osobnom a rodinnom, spoločenskom, politickom, kultúrnom a športovom živote, jednak sťaženie či dokonca priamo znemožnenie výkonu či voľby povolania, voľbu životného partnera, prípadne možnosti ďalšieho sebavzdelávania. Preto je súd povinný v konaní vždy skúmať, aké predpoklady mal pre životné a spoločenské uplatnenie poškodený pred vznikom škody. Vo výnimočných prípadoch hodných mimoriadneho zreteľa (§ 7 ods. 3 vyhl. č. 32/1965 Zb. v znení neskorších predpisov) môže súd sumy odškodnenia primerane zvýšiť nad stanovené najvyššie sadzby odškodnenia bez akéhokol'vek obmedzenia.

Zvýšenie náhrady nad vyhláškou stanovený limit je teda prípustné podľa ustanovenia § 7 ods. 3 vyhlášky iba v celkom výnimočných prípadoch hodných mimoriadneho zreteľa, kedy možnosti poškodeného sú veľmi výrazne obmedzené alebo úplne stratené v porovnaní s vysokou a mimoriadnou úrovňou jeho kultúrnych, športových či iných aktivít v dobe pred vznikom škody. Pri odškodňovaní sťaženia spoločenského uplatnenia sa vychádza zo základného počtu bodov, ktorým bolo toto sťaženie ohodnotené v lekárskom posudku (§ 6 ods. 1 vyhlášky).

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na skutočnosť, že posúdenie súdu a úvaha o „primeranosti“ zvýšenia sťaženia spoločenského uplatnenia vždy vychádza z predpokladov pre vznik nároku na základnú výmeru sťaženia spoločenského uplatnenia i z ďalších hľadísk stanovených právnym predpisom pre vznik nároku na jeho zvýšenie, ku ktorým je potrebné prihliadať vo vzájomnej nadväznosti.

Je potrebné prisvedčiť správnosti záveru odvolacieho súdu v tom, že v zmysle plnej i spravodlivej nápravy sa musí zvýšenie vykonané v rámci voľnej úvahy súdu vždy riadne opierať o nepochybne ustálený nárok na základnú výmeru sťaženia spoločenského uplatnenia. Pri odškodňovaní sťaženia spoločenského uplatnenia sa vychádza však zo základného počtu bodov, ktorým bolo toto sťaženie ohodnotené v lekárskom posudku (§ 6 ods. 1 vyhlášky). Výška konkrétneho odškodnenia spoločenského uplatnenia závisí jednak od ohodnotenia v lekárskom posudku a jednak od toho, či a v akom rozsahu a s akými prejavmi došlo k zmene stavu pred vznikom škody a po ňom. Vo výnimočných prípadoch hodných mimoriadneho zreteľa (§ 7 ods. 3 vyhlášky) môže súd sumy odškodnenia primerane zvýšiť nad stanovené najvyššie sadzby odškodnenia bez akéhokoľvek obmedzenia. Ak má súd pochybnosti o správnosti ohodnotenia sťaženia spoločenského uplatnenia v lekárskom posudku podľa ustanovenia § 6 ods. 1 vyhlášky č. 32/1965 Zb., ustanoví v konaní na súde znalca (§ 127 ods. 1 O. s. p.), alebo vyžiada posudok vedeckého ústavu alebo inej inštitúcie (§ 127 ods. 2 O. s. p.), porovnaj Rc 4 Cz 9/72. V danom prípade bol posudok o bolestnom a sťažení spoločenského uplatnenia žalobcovi po ustálení jeho zdravia vystavený 1. apríla 2005 s bodovým hodnotením. Na jeho základe vedľajšia účastníka žalovaného vyplatila žalobcovi odškodnenie za sťaženie spoločenského 126 000 Sk (2100 bodov x 60 Sk). Vo výnimočných prípadoch hodných mimoriadneho zreteľa teda môže súd odškodnenie primerane zvýšiť nad stanovené najvyššie sadzby odškodnenia bez akéhokoľvek obmedzenia v zmysle zásady plnej a tým i spravodlivej nápravy. Právna úprava zvýšenia odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia neviaže vznik alebo priznanie tohto nároku na žiadne rozhodnutie (a teda ani na právoplatné rozhodnutie Sociálnej poisťovne o priznaní náhrady tohto nároku v zmysle § 99 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení). Možnosť primeraného zvýšenia odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia súdom podľa ustanovenia § 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. nie je podmienená právoplatnosťou rozhodnutia o priznaní základnej náhrady tohto nároku Sociálnou poisťovňou v zmysle § 99 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení, tak ako to uviedol odvolací súd.

Predbežné (prejudiciálne) otázky sú také otázky, ktorých vyriešenie súdom je predpokladom rozhodnutia vo veci samej a ktoré sú spôsobilé byť predmetom samostatného konania; bez toho teda, aby súd dospel k záveru, ako by mala byť predbežná otázka vyriešená, nie je možné konečné rozhodnutie vo veci samej. Vzhľadom na vyššie vyslovený záver, je zrejmé, že otázka právoplatnosti rozhodnutia Sociálnej poisťovne v spojení s účastníctvom žalovaného v správnom konaní nemôže byť v žiadnom prípade v tomto konaní považovaná ani za predbežnú otázku v tomto konaní, preto pre jej zodpovedanie nebolo potrebné dovolacím súdom zaujímať žiadne stanovisko.

Iná je však otázka zistenia uplatneného úroku a tiež aj otázka miery zodpovednosti žalovaného v zmysle nasledujúcich ustanovení, s ktorými sa súdy doposiaľ nezaoberali.

V prejednávanej veci je "doterajším" predpisom Zákonník práce č. 65/1965 Zb. v znení účinnom do 1. apríla 2002, kedy nadobudol účinnosť Zákonník práce č. 311/2001 Z.z. (v ďalšom texte sa Zákonník práce č. 65/1965 Zb. uvádza len v uvedenom znení).

Z ustanovenia § 195 ods. 1, § 196 ods. 1 až 3 Zákonník práce č. 311/2001 Z.z. (ďalej len Zákonník práce) vyplýva, že ak u zamestnanca došlo pri plnení pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s ním k poškodeniu zdravia alebo k jeho smrti úrazom (pracovný úraz), zodpovedá za škodu tým vzniknutú zamestnávateľ, u ktorého bol zamestnanec v čase pracovného úrazu v pracovnom pomere. Zamestnávateľ sa zbaví zodpovednosti celkom, ak preukáže, že jedinou príčinou škody bola skutočnosť, že škoda bola spôsobená tým, že postihnutý zamestnanec svojím zavinením porušil právne predpisy alebo ostatné predpisy na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, hoci s nimi bol riadne a preukázateľne oboznámený a ich znalosť a dodržiavanie sa sústavne vyžadovali a kontrolovali, alebo škodu si spôsobil postihnutý zamestnanec pod vplyvom alkoholu, omamných látok alebo psychotropných látok a zamestnávateľ nemohol škode zabrániť. Zamestnávateľ sa zbaví zodpovednosti sčasti, ak preukáže, že postihnutý zamestnanec porušil svojím zavinením právne predpisy alebo ostatné predpisy, alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, hoci s nimi bol riadne a preukázateľne oboznámený, a že toto porušenie bolo jednou z príčin škody, jednou z príčin škody bolo, že zamestnanec bol pod vplyvom alkoholu, omamných látok alebo psychotropných látok, zamestnancovi vznikla škoda preto, že si počínal v rozpore s obvyklým spôsobom správania sa tak, že je zrejmé, že hoci neporušil právne predpisy alebo

ostatné predpisy, alebo pokyny na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, alebo osobitné predpisy, konal ľahkomyselne a musel si pritom byť vzhľadom na svoju kvalifikáciu a skúsenosti vedomý, že si môže privodiť ujmu na zdraví. Ak sa zamestnávateľ zbaví zodpovednosti sčasti, určí sa časť škody, za ktorú zodpovedá zamestnanec, podľa miery jeho zavinenia. V prípade uvedenom v odseku 2 písm. c/ sa zamestnancovi uhradí aspoň jedna tretina škody.

Podľa ustanovenia § 198 ods. 1 písm. b/ a § 203 ods. 1 a 2 Zákonníka práce, zamestnanec, ktorý utrpel pracovný úraz alebo u ktorého sa zistila choroba z povolania, má nárok v rozsahu, v ktorom zamestnávateľ zodpovedá za škodu, na poskytnutie náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia. Náhrada za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia, ktoré zamestnancovi vznikli následkom pracovného úrazu alebo choroby z povolania, sa poskytujú jednorazovo. Výšku, do ktorej možno poskytnúť náhradu za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, a spôsob určovania výšky náhrady v jednotlivých prípadoch ustanoví všeobecne záväzný právny predpis, ktorý vydá Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky po dohode s Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky.

Názor odvolacieho súdu vychádzajúci z toho, že právoplatné rozhodnutie Sociálnej poisťovne o priznaní základnej náhrady sťaženia spoločenského uplatnenia v plnej výške neumožňuje súdu prihliadať na spoluzavinenie poškodeného pri rozhodovaní o zvýšení sťaženia spoločenského uplatnenia v zmysle ustanovenia § 7 ods. 3 vyhlášky, z uvedenej právnej úpravy nemožno bez ďalšieho vyvodiť. S vysloveným názorom odvolacieho súdu sa preto dovolací súd nestotožňuje.

Z uvedeného vyplýva, že rozsudok odvolacieho súdu v jeho zmeňujúcej časti (ktorou bola žaloba o primerané zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške 5 476 500 Sk zamietnutá) spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), Najvyšší súd Slovenskej republiky preto rozsudok odvolacieho súdu v tejto dovolaní napadnutej časti zrušil a v zrušenom rozsahu vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 243b ods. 2 O.s.p.). Ako od zrušovaného rozhodnutia závislé (§ 242 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) zrušil tiež výroky rozsudku odvolacieho súdu o náhrade trov prvostupňového a odvolacieho konania.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného ako i dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave, 7. novembra 2011

JUDr. Daniela Š v e c o v á, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť :
Hrčková Marta